

EMO 46. DÖNEM OLAĞAN GENEL KURULU ve TARTIŞMALAR

Gazi İpek
EMO Yönetim Kurulu Başkanı
gazi.ipek@emo.org.tr

Ömürhan Soysal
EMO Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı
omurhan.soysal@emo.org.tr

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) 30-31 Mart, 1 Nisan 2018 tarihlerinde 46. Olağan Genel Kurulu'nu gerçekleştirdi. EMO 46. Dönem Olağan Genel Kurulu belki de bugüne kadar yaşanan genel kurullardan farklı olarak birçok ideolojik farklılığın öne çıktığı ve bir o kadar da örgütümüzün geleceğine ilişkin öngörülerin tartışıldığı bir platforma dönüştü. Döneme ilişkin önemli ve kritik kararlar alınarak örgütümüzde yeni hedefler belirlendi. Bir önceki genel kurulda gündem olan ve olağanüstü genel kurul tartışmalarına gerekçe olan akreditasyon ve belgelendirme başlıkları bu genel kurulda da yoğun bir şekilde tartışıldı ve delegelerin oylarıyla iptal edildi. EMO'nun Anayasası niteliğindeki Ana Yönetmeliği'nde tartışma götürmeyen hükümlerin sudan bahanelerle yok sayılması Odamızı ve üyelerimizi 2 yıllık süreçte çok yıprattı. Geline noktada tüm bu tartışmalı sürece yakından bakmak ve tarihe not düşmek, bunu yaparken de yaşananları tüm çıplaklığı ile değerlendirmek önemli bir görev haline geldi.

Akreditasyon Süreci - Tarihçe

Türkiye'nin 1995 yılında Gümrük Birliği'ne üye olması ile hız kazanan AB mevzuatına uyum çerçevesinde kamuda piyasacı tasfiye başlamıştır. Üretim alanlarından 24 Ocak 1980 tarihindeki kararlarla çekilen kamu, sadece denetim alanıyla sınırlı kalmış, denetimdeki bu rolü de yine piyasanın ihtiyacına göre şekillenmiştir. Neredeyse tüm meslek alanlarını kapsayan bu neoliberal proje Odalarda da karşılık bulmuş, Odalar da kendi mevzuatlarını akreditasyon başta olmak üzere bu neoliberal projeye uyumlu hale getirmeye başlamıştır. 1999 yılındaki Marmara Depremi sonrasında sermayenin sorgulanması yerine mühendislik hizmetleri tartışılır hale gelmiş ve "Yetkin Mühendislik" kavramı ortaya atılmıştır. Sermaye açısından yeni bir sömürü alanı haline gelen bu uygulama bizzat Odalar eliyle yürütülmeye başlamıştır. Sermayenin dönemsel krizlerini aşmak adına ucuz işgücü olarak gördüğü "Yetkin/Yetkili Mühendislik", mühendis ve mimarlar açısından güvenesiz, düşük ücretle çalışma demektir. Üniversitelerin verdikleri eğitimlerin yetersiz olduğu tespitinden hareket eden Odalar kendi bünyelerinde kurdukları eğitim merkezleri ile mühendis ve mimarları yetkilendirmeye başlamıştır. İngiltere ve birçok AB üyesi ülkede uygulanan stajyer mühendislik uygulamalarında ısrarcı olan bazı Odaların bu uygulamaları yargı kararları ile iptal edilmiştir.

2000'li yıllarla birlikte, özellikle AB'ye katılım süreci hızlandırılmış ve GATS Uyum Programlarıyla hizmet alanındaki bu dönüşüm gerçekleştirilmiştir. TMMOB ve meslek alanlarımız da bu süreçten etkilenmiştir. Bu zamana denk düşen "Mühendislik ve Mimarlık Kurultayları"nda sistemin dayatmalarına taviz veren uygulamalar kabul edilmiştir.

Diplomalar tartışmaya açılmıştır. Uzunca bir dönem YÖK, verilen diplomalara unvan yazmamıştır. Üniversitelerin yetersiz eğitim verdiği gerekçesiyle "Yetkin Mühendislik"

kavramı ve uygulamaları için zemin yaratılarak mühendisler yeniden sınavlara tabi tutulmuştur. Buna paralel olarak da hizmet alanının özelleştirilmesi devam etmiştir.

EMO'da yıllardır devam eden yönetim anlayışı ve demokratikleşme mücadelesi, örgüt içi demokrasi ve hizmet üretimi ile ilgili süren tartışmalar "Akreditasyon", "A Tipi Muayene Kuruluşu" ve "Personel Belgelendirme Kuruluşu (PBK)" tartışmalarıyla yeni bir boyut kazanmıştır.

EMO'nun Akreditasyon Macerası

Uzun süre Odamızda devam eden "Yetkin/Yetkili Mühendislik" ve akreditasyon tartışmalarına dair EMO 44. Dönem Yönetim Kurulu 2014 yılında bir çalıştay düzenlemiştir. Bu çalıştayda ağırlıklı görüş Odanın ticari faaliyetler içerisinde bulunmaması, asli görevleri arasında yer alan meslek ve meslektaş çıkarlarının korunması yönünde politikalar belirlenmesi ve bunların uygulanması yönünde olmuştur. Fakat EMO 44. Dönem Yönetim Kurulu bu çalıştaydaki sonuçları Oda kamuoyu ile paylaşmamıştır.

EMO'da bu tartışmalar devam ederken 1-2-3 Nisan 2016 tarihlerindeki EMO 45. Olağan Genel Kurulu'na sunulan öneriler ile tartışma yeniden canlanmıştır. Odamızın bir sonraki dönemine ışık tutacak, rehberlik edecek, çalışma programlarına yön vermesi açısından hazırlanan öneriler her defasında genel kurulun son günü gece geç saatlerde gündeme alınır. 2016 yılındaki genel kurulda da önceki genel kurullarda yaşadığımız handikabın bir benzeri yaşanmış ve sadece Oda üyelerini değil, bundan sonra mezun olacak ve Odamıza üye olacakları da ilgilendiren kritik kararlar gece saat 23.30'da görüşülmeye başlanmıştır. Fakat bir farkla: Bundan önceki genel kurullarda yoğun tartışmalı olan öneriler üzerinde karar almak yerine tartışmaları dönem içerisine yayacak, konunun bütün taraflarını bu tartışmaya dahil edecek bir tarz benimsenmiş, bu yüzden de Odayı bağlayıcı kararlar alınmasından kaçınılmıştır. Bu olumlu ve demokratik yaklaşım 45. Olağan Genel Kurul'da terk edilmiş, bunun yerine tüm delegelerin olmadığı, onların ise önceki tartışmalar ile yorulduğu bir anda gündeme alınmıştır. 1000'den fazla delegesi olan Genel Kurul bu tartışmalı akreditasyon kararını 368 delegenin katıldığı oturumda gündeme almış

ve 168 ret oyuna karşı 200 delegenin oyuyla kabul etmiştir. EMO'nun 45. Olağan Genel Kurulu'nda alınan akreditasyon ve PBK kararları ertesinde Oda Genel Merkezi bir ilke imza atmış ve Genel Kurulun bu yöndeki kararlarını oldukça hızlı bir şekilde uygulayarak EMO tarihine geçmiştir. TÜRKAK'a başvuru sürecini başlatan EMO, 9 Kasım 2017 tarihinden itibaren "TS EN ISO/IEC 17020:2012 Uygunluk Değerlendirmesi-Çeşitli Tiplerdeki Muayene Kuruluşlarının İşletimi İçin Şartlar" standardı kapsamında akredite kuruluş olmuştur. Akreditasyona ilişkin belge de 23 Kasım 2017 tarihinde EMO'ya iletilmiştir.

EMO'daki Akreditasyon Çalışmaları

Yaşanan tartışmalı Genel Kurul sonrasında EMO 45. Dönem Yönetim Kurulu Ankara ve İstanbul başta olmak üzere bazı birimlerde "Test-Ölçüm Merkezleri" kurmuş ve bu merkezlerde "çağrıya dayalı kısmi süreli iş sözleşmeleri" ile mühendis istihdam etmeye başlamıştır. Akreditasyon ve belgelendirme tartışmalarının sığılı/derinliği veya politik boyutu bir yana bizzat Oda eliyle güvensiz, geleceksiz statüler yaratılmıştır.

Test ölçüm merkezleri üzerinden piyasada teklifler vererek hizmet üretimi yapılmıştır. Aynı piyasada hizmet veren meslektaşlarımızla rekabete girilmiştir. SMM'ler, kendisini denetleme ve hakkında karar verme yetkisine ve hakkına sahip bir kurumla rekabete girmek zorunda bırakılmıştır. Bununla da yetinilmemiş, piyasaya düşük ücretlerle teklifler verilmiştir. Tüm bu yanlış uygulamalar hayata geçirilirken "Odanın kamusal denetim görevi ve sorumluluğu olduğu" teziyle gerekçelendirilmiştir. Kurumların SMM'lerden ziyade Odalara güvenmesi sebebiyle bunun talep edildiği, böyle bir kamu görevinden kaçmanın mümkün olmadığı iddia edilmiştir. Piyasada iş yapan mühendisleri ve yaptıkları hizmetleri yetersiz bulan ve güvensizlik gösteren bu anlayış, bu hizmetlerin Oda tarafından yapılmasının daha doğru olacağı fikrinin altyapısını oluşturmuştur.

Tam da bu noktada 6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu 2. Maddesinin b ve c bentlerini yeniden hatırlamakta fayda var:

- "b) Mühendislik ve mimarlık mesleği mensuplarının, müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlakını korumak için gerekli gördüğü bütün teşebbüs ve faaliyetlerde bulunmak;
- c) Meslek ve menfaatleriyle ilgili işlerde resmi makamlarla işbirliği yaparak gerekli yardımlarda ve tekliflerde bulunmak, meslekle ilgili bütün mevzuatı normları, fenni şartnameleri incelemek ve bunlar hakkındaki görüş ve düşünceleri ilgililere bildirmektir."

1954 yılında çıkarılan, TMMOB ve bağlı Odalarının yasal zeminini tanımlayan bu hükümler geniş anlamlar barındırmakla birlikte meslek odalarının özerkliğinin ve bağımsızlığının tanımlanması açısından önemlidir. Hiç şüphesiz bu yasal çerçeve 1954 yılının üretim ilişkileri koşulları içerisinde belirlenmiş olsa da aslında temel olarak meslek odalarına mühendislik, mimarlık, plancılık hizmet üretim alanında düzenleyicilik görevi vermiştir. Bu alanda bizzat bir aktör olma görevi değil!

Bir diğer yanlış kanı da, EMO İktisadi İşletmesi'nin akredite olmasıyla bütün SMM'lerin akredite olabileceği şeklinde yaygınlaştırılan söylemdi. Bunun doğru olmadığı kısa süre-

de anlaşıldı. Oda, kendi üyesi mühendisleri taşeron olarak çalıştırabildi.

Güncel Durum

Ankara 6. İdare Mahkemesi, EMO Ankara Şubesi'nden bir üyenin açmış olduğu dava neticesinde EMO 45. Olağan Genel Kurulu'nda alınan A Tipi Muayene Kuruluşu ve PBK kararlarını 2 Ekim 2018 tarihinde iptal etmiştir.

Mahkeme, A Tipi Muayene Kuruluşu kararını, "yasal dayanağının bulunmadığı, mevzuat çerçevesinde odanın varoluş amacıyla çalıştığı, üyelerinin hak ve menfaatlerini gözetmekle yükümlü olan odanın, odaya kayıtlı üyeleri ile rekabet içine girecek bir oluşuma sebebiyet verdiği, üyelerinin hak ve menfaatlerini zedeleyeceği, ekonomik açıdan üyelerinin kazanç kaybına sebebiyet verecek ticari bir rakip haline gelebileceği, bu durumun ise Odanın kuruluş amacı dışında faaliyet göstermeyeceği şeklindeki yasal düzenlemeye aykırılık teşkil ettiği";

Personel Belgelendirme Kuruluşu kararını ise, "mesleki yeterlilik için mevzuatta dayanağı olmayan belgelendirme yolu ile üyelerin meslek icrasının sınırlandırılabilmesi, tüm bu hususların üyelerin hak ve menfaatlerine aykırı olduğu" gerekçeleriyle iptal etmiştir.

Personel Belgelendirme Kuruluşu

EMO'da uzun yıllardır tartışmalı olan bir diğer mesele de PBK idi. Başta SMM'ler olmak üzere mühendislerin onlarca belge alarak belgelendirilmesi ve eğitimlerden sonra sınava tabi tutulması ve bu sınavların TÜRKAK kontrolünde yapılması için 45. Dönem içerisinde hazırlıklara başlandı. Ancak 25.04.2013 tarih ve 28628 sayılı İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği'nin ardından çıkarılan 1 Ekim 2017 tarih ve 30197 sayılı İş Ekipmanlarının Periyodik Kontrollerini Yapmaya Yetkili Kişilerin Kayıt ve Eğitimlerine İlişkin Tebliğ'in 12. maddesinde en az 5 yıllık akreditasyon zorunluluğu yüzünden Oda girişimleri yarım kaldı.

Tüm bu somut durum neticesinde ortaya çıkan sonuç şudur: Odanın yapısı bu tür ticari faaliyetlere uygun değildir.

Meslek Alanımıza Sahip Çıkmak

Hizmet üretiminin en önemli cazibesi kendisini yüksek rakamlı bütçelerde göstermiştir. Odalarımız, yüzlerce mühendis çalıştıran kurumlara dönüşmüştür. Bu sessiz büyüme iktidar odakları tarafından fark edilmiş ve hizmet alanları daraltılmaya başlanmıştır. Bu büyümenin küçülmeye dönüşmesi krizin habercisi ve kaynağı olmuştur. Bu hizmetlerden beklenen mali imkan ve yönetim erklerinin cazibesi birçok arkadaşımızı etkilemiştir.

Doğrusu bu süreçlerden hepimiz etkilendik. Bu yanlıştan geri dönmek yerine, bunu sistematik hale getirmek, örgütün kamusal kimliğinin kaybolmasına yol açacaktır.

A Tipi Muayene Kuruluşu, PBK olma girişimleri, yeni dünya düzeninde bizim gibi kurumlara biçilen yeni rolün bir parçasıdır.

46. Olağan Genel Kurulumuz, küresel sermayenin bu gizli ve açık saldırıları karşısında gerekli tavrı almış, Anayasal bir kuruluş olarak, yetkilerini Anayasanın 135. Maddesi'nden alan ve meslek alanımızı düzenleme ve denetleme yetkisine sahip bir kurum olarak asli kimliğinden ayrılma girişimlerini engellemiştir.

TMMOB ve Odalarımız siyasi iktidarlar karşısında bağımsızlığımızı korumaya özen göstermiştir. Ve göstermeye devam edecektir. ■